

ACHTERGRONDEN VAN HET HEILIG AVONDMAAL IN ENKELE JOODSE FEESTEN (3) HJM Sales

Geliefde broeders en zusters, we zullen nu het tweede met het heilig Avondmaal verband houdende feest uit de Paschafeestweek bespreken, namelijk het Feest der Ongezuurde Broden. De vraag die we onszelf stellen, luidt: *“Wat leert dit feest mij als ik het Avondmaal gebruik?”*

Het Feest der Ongezuurde Broden (Chag Hamatsot)

Jezus Christus is het door God gezonden Offerlam voor onze bevrijding. Hij is het Lam van het Paschafeest (zie deel 2). Maar Hij is méér! Het Feest der Ongezuurde Broden wijst op Jezus als het hemelse, volstrekt ongezuurde Brood, Dat van God tot ons kwam. Het nuttigen van dit Brood duidt op innige relatie en omgang met God.

Dit feest wordt doorgaans niet als een apart feest, maar als een onderdeel van het Paschafeest gezien. Toch is het een apart feest, te vieren één dag na Pascha en ook als zodanig door God verordineert. Het feest duurt een hele week en wel van 15 tot en met 21 Nisan. Maar de eerste dag, 15 Nisan, is een bijzondere dag. Het is namelijk een zgn. Hoge (grote) Sabbat. Ook de zevende dag, 21 Nisan, is overigens een Hoge Sabbat. Lev. 23:6-8 – *“En op den vijftienden dag der derzelver maand is het feest van de ongezuurde broden des HEEREN; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten. Op den eersten dag zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen. Maar gij zult zeven dagen vuuroffer den HEERE offeren; en op den zevenden dag zal een heilige samenroeping wezen; geen dienstwerk zult gij doen.”*

Het Feest der Ongezuurde Broden gedenkt tijdens een gezamenlijk met familie en vrienden te gebruiken maaltijd de gebeurtenissen in de nacht van 15 Nisan ten tijde van de Exodus uit Egypte, toen de doodsengel wel de Egyptische huizen bezocht, maar de Israëlitische huizen spaarde. Tegelijkertijd gebruikte het volk van Israël een maaltijd van gebraden lam met ongezuurd brood en bittere kruiden. Aansluitend vond het feitelijke vertrek uit Egypte plaats. Ex. 12:8,15-20 – *“En zij zullen het vlees eten in denzelfden nacht, aan het vuur gebraden, met ongezuurde broden; zij zullen het met bittere saus eten. .... Zeven dagen zult gijlieden ongezuurde broden eten; maar aan den eersten dag zult gij het zuurdeeg wegdoen uit uw huizen; want wie het gedeseemde eet, van den eersten dag af tot op den zevenden dag, diezelve ziel zal uitgeroeid worden uit Israël. En op den eersten dag zal er een heilige verzameling zijn; ook zult gij een heilige verzameling hebben op den zevenden dag; er zal geen werk op denzelfden gedaan worden; maar wat van iedere ziel gegeten zal worden, datzelve alleen mag van ulieden toegemaakt worden. Zo onderhoudt dan de ongezuurde broden, dewijl Ik even aan denzelfden dag ulieder heiren uit Egypteland geleid zal hebben; daarom zult gij dezen dag houden, onder uw geslachten, tot een eeuwige inzetting. In de eerste maand, aan den veertienden dag der maand, in den avond (HJMS, dan is de 15^e reeds begonnen), zult gij ongezuurde broden eten, tot den een en twintigsten dag der maand, in den avond. Dat er zeven dagen lang geen zuurdesem in uw huizen gevonden worde, want al wie het gedeseemde eten zal, dezelve ziel zal uit de vergadering van Israël uitgeroeid worden, hij zij een vreemdeling of een ingeborene des lands. Gij zult niets eten, dat gedeseemd is; in al uw woningen zult gij ongezuurde broden eten.”*

Het volk van Israël moest dus in de avond, cq. nacht, vlak voor hun aansluitende vertrek uit Egypte de maaltijd gebruiken. Een maaltijd van ongezuurd brood, bittere saus en kruiden en gebraden lam. Deze zogenaamde Sédermaaltijd op Séderavond (zie deel 1) is het belangrijkste onderdeel van het feest, van deze jaarlijks te herdenken gebeurtenis. Behalve Séderavond (lett. *“avond van volgorde”*, zie deel 1) heeft deze avond nog een andere naam,

namelijk “Leil-Sjimmoeriem” (לַיִל שִׁמּוּרִים), hetgeen “nacht van Goddelijke beschutting” betekent.

Het eerste waar ik op wil wijzen is de vertelling van de Haggada, de vertelling van de Uittocht uit Egypte. De Joden hebben de godsdienstige plicht om over de uittocht uit Egypte en de verlossing door het geslachte lam, te vertellen. Zij moeten dat uitvoerig tijdens het Pascha-feest doen en in het bijzonder aan hun kinderen. Lees Ex. 12:26-27; 13:8; Deut. 6:1-9,20. In 1 Cor. 11:26 staat in dit verband aan de nieuwtestamentische christenen, die het heilig Avondmaal gebruiken, geschreven: “Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.”

Ook wij dienen daarom tijdens de viering van het heilig Avondmaal ons steeds weer voor te nemen om over onze genadevolle verlossing uit de wereld door Jezus Christus te vertellen.

Het paaslam moest met bittere saus en met ongezuurde broden worden gegeten.

Bittere saus

Waarom bittere saus? Om in voortdurende herinnering te brengen, dat de Egyptenaren het leven van het volk van Israël zeer bitter hadden gemaakt. Ex. 1:14 – “Zodat zij hun het leven bitter maakten met harden dienst, in leem en in tichelstenen, en met allen dienst op het veld, met al hun dienst, dien zij hen deden dienen met hardigheid.” 2 Kon. 14:26a – “Want de HEERE zag, dat de ellende van Israël zeer bitter was,.....”

Ongezuurd brood

Waarom ongezuurde broden? Om te gedenken, dat het volk met haast door God uit Egypte werd bevrijd en zelfs met haastige spoed door de Egyptenaren werd voortgedreven. Het lam moest met haast worden gegeten en Egypte moest met haast worden verlaten! En ook om te gedenken, dat in Egypte karig brood van ellende was gegeten. Het brood was dus een symbool van de bevrijding uit de tijd van slavernij in Egypte.

Deut. 16:3 – “Gij zult niets gedeseemd op hetzelfde eten; zeven dagen zult gij ongezuurde broden op hetzelfde eten, een brood der ellende, (want in der haast zijt gij uit Egypteland uitgetogen); opdat gij gedenkt aan den dag van uw uittrekken uit Egypteland, al de dagen uws levens.”

Ex.12:33,39 – “En de Egyptenaars hielden sterk aan bij het volk, haastende, om die uit het land te drijven; want zij zeiden: Wij zijn allen dood!..... En zij bakten van het deeg, dat zij uit Egypte gebracht hadden, ongezuurde koeken; want het was niet gedeseemd; overmits zij uit Egypte uitgedreven werden, zodat zij niet vertoeven konden, noch ook tering voor zich bereiden.”

Wij mogen bij de viering van het heilig Avondmaal dus even terugdenken aan de ellendige, bittere tijd in de wereld, toen wij nog slaven van de zonde waren en wegwijnden, het eeuwige verderf tegemoet.

Het brooddeeg mocht niet met welk zuurdesem dan ook worden toe bereid. Het deeg hoefde dus niet een lange tijd te rijzen. Daar was ook gewoon geen tijd voor. Het brood was dus veel minder smakelijk, niet luchtig en zelfs taai. Ook daarom werd dit ongezuurd brood het “brood der ellende” genoemd. Ex. 12:39 – “En zij bakten van het deeg, dat zij uit Egypte gebracht hadden, ongezuurde koeken; want het was niet gedeseemd; overmits zij uit Egypte uitgedreven werden, zodat zij niet vertoeven konden, noch ook tering voor zich bereiden.”

Zuurdesem duidde ook op het oude leven in Egypte. Want dat zuurdesem was uiteraard Egyptisch, afkomstig uit Egypte! Daarom mocht het niet worden aangewend. En als Egypte voor ons het oude wereldse leven in zondeslavernij typeert, dan duidt zuurdesem ook op de

zonde. Zoals een klein beetje desem het gehele deeg volkomen doorzuurt en doet rijzen, zo vernietigt een klein beetje zonde in het leven ons volkomen. Paulus schreef hierover in 1 Cor. 5:6-8 – *“Uw roem is niet goed. Weet gij niet, dat een weinig zuurdesem het gehele deeg zuur maakt? Zuivert dan den ouden zuurdesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus. Zo dan laat ons feest houden, niet in den ouden zuurdesem, noch in den zuurdesem der kwaadheid en der boosheid, maar in de ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid.”*

Paulus verklaart dat zonde als zuurdesem is, met een vernietigende werking. In Hebreeuws is zuurdesem “chamets” (חַמֵּץ), een woord afkomstig van het werkwoord “chamets” (חָמַץ), dat “scherp en sarcastisch zijn, verbitterd zijn, gegriefd zijn, wreed zijn, meedogenloos zijn, onderdrukken” betekent. Dit alles bewerkstelligt de zonde in ons leven!

Maar Paulus verwees hier ook naar het Feest der Ongezuurde Broden. Want dit feest vergde een lange, persoonlijke voorbereiding. Alles in huis moest (door de vader) minutieus (met een brandende kaars en in absolute stilte) op de eventuele aanwezigheid van zuurdesem worden onderzocht, waarna dit moest worden verbrand. Ex. 12:15 – *“Zeven dagen zult gijlieden ongezuurde broden eten; maar aan den eersten dag zult gij het zuurdeeg wegdoen uit uw huizen; want wie het gedeseemde eet, van den eersten dag af tot op den zevenden dag, diezelfde ziel zal uitgeroeid worden uit Israël.”* Absoluut geen zuurdesem mocht bij de uittocht uit Egypte worden meegenomen!

Zo is het ook in het leven van Gods kinderen. Geen enkele zonde uit het oude leven mag worden meegenomen. Al het zuurdesem uit ons oude leven, van onreinheid en boosheid, moet in ons nieuwe leven met Christus worden opgeruimd. En tijdens elke viering van het heilig Avondmaal mogen we ons hart en ons leven opnieuw onderzoeken op de aanwezigheid van zuurdesem. Staan we wel echt in de waarheid? Zijn we wel echt oprecht? Prijst God dat we het verkeerde dan meteen mogen opruimen.

In 1 Cor. 11:27-29 wordt dit zelfonderzoek tijdens het vieren van het heilig Avondmaal benadrukt, namelijk: “beproof jezelf!” *“Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren. Maar de mens beproeve zichzelf, en ete alzo van het brood, en drinke van den drinkbeker. Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.”*

Het eten van het paaslam en het ongezuurde brood met bittere saus (kruiden) geschiedt op Séderavond op een bijzondere wijze. Maar ik wil u eerst informeren, dat er na de verwoesting van de tempel geen lammeren meer geslacht en geofferd worden. Daarom ligt er slechts een lamsbotje met wat vlees eraan op de Séderschotel. Dit echter terzijde.

Drie ongezuurde broden liggen in servetten gewikkeld op de schotel. En was de eerste betekenis van het brood het karige in Egypte gegeten ellendebrood, wordt nu een tweede betekenis duidelijk. Deze drie broden duiden n.m.m. namelijk op de Drie-enige God: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. Joh. 1:1-2 – *“In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God.”*

De afikoman

En dan heft de vader de broden op, neemt het middelste brood, breekt het en legt het in de servet weg. Beter gezegd, hij verbergt het. Dit brood noemt men de “afikoman” (אפיקומן). Dit Hebreeuwse woord is afkomstig van het Griekse woord “epikomen” of “epikomion”, dat betekent “dat wat hierna komt” en ook “dessert”. De afikoman is het allerlaatste wat tijdens deze maaltijd wordt gegeten. Het is dus geen toetje zoals wij dat kennen, maar staat symbool voor het vlees van het geofferde Paschalam (Misjna, Pesahim 119a). Op het einde van de maaltijd wordt het verborgen brood gezocht en gevonden door de kinderen in het

huis. Zij worden dan beloond met geld of snoepjes door hun vader. Soms stelen de kinderen de afikoman en geven het pas na beloning weer terug. De maaltijd kan zonder dit hervinden, kopen en gezamenlijk eten van dit laatste brood niet worden afgerond.

Het is Jezus, onze Heiland, Gods Lam, Die door de gebroken afikoman wordt getypeerd.

Hij werd als middelste Persoon van de Drie-enige God afgezonderd en door de Vader naar de aarde gezonden. Zo lezen we in Luk. 2:12 – *“En dit zal u het teken zijn: gij zult het Kindeken vinden in doeken gewonden, en liggende in de kribbe.”* Jezus lag in doeken (servetten!) in de kribbe. Kribbe (van het Griekse *“phatne”*) betekent naast *“voederbak”* ook *“broodkist”*. Het was een kist waar eten in werd gedaan voor het vee, doch werd ook gebruikt om in doeken gewikkelde broden te bewaren en vers te houden.

Tijdens het gebruiken van het laatste Avondmaal gebeurde daarom het volgende. Jezus zat met Zijn discipelen aan, nam dit middelste brood, brak het en zei volgens 1 Cor. 11:24 – *“En als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.”* Duidelijker kan niet!

Jezus kwam als goddelijk Brood uit de hemel op aarde voor ons. Joh. 6:50-51 – *“Dit is het Brood, dat uit den hemel nederdaalt, opdat de mens daarvan ete, en niet sterve. Ik ben dat levende Brood, dat uit den hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. En het Brood, dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld.”* Jezus' vlees is ons geestelijke voedsel. Zijn Bloed is onze geestelijke drank. Joh. 6:55 – *“Want Mijn vlees is waarlijk Spijs, en Mijn bloed is waarlijk Drank.”*

En zoals dat ongezuurde brood, de afikoman, in een servet werd gewikkeld en werd verborgen, zo werd Jezus na Zijn kruisdood in linnen grafdoeken met kruiden gewikkeld en weggelegd in een graf. Joh. 19:40 – *“Zij namen dan het lichaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven.”*

Jezus werd als hemels Ongezuurde Brood geboren en in doeken gewikkeld in een kribbe gelegd. En als Ongezuurde Brood werd Hij zonder het zuurdesem van één enkele zonde in doeken gewikkeld in een graf verborgen en begraven.

Maar de afikoman werd weer teruggevonden! Hierin mogen we het beeld van de Opstanding van Jezus uit graf en dood herkennen. En door wie werd de afikoman gevonden? Door de kinderen! Wie herkennen Jezus in Zijn dood en Opstanding? Dat zijn juist de kinderen! Dat zijn zij die uit genade zijn wedergeboren tot Gods eigen kinderen. En uit de handen van de Vader ontvangen zij een geweldige beloning. Daarom, broeders en zusters, zullen wij zuiver, oprecht en onschuldig als kinderen moeten worden. Matth. 18:3 – *“En zeide: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.”*

Ja, Jezus is waarlijk het levende Brood, maar verborgen voor hen die Hem niet aannemen. De Farizeërs vroegen Jezus om een teken hieromtrent (Joh. 6:30). Hun vraag impliceerde: *“Hoe kunnen wij weten, dat U het hemelse, levende Brood bent?”* Toch werd dit teken reeds in het juist geciteerde Luk. 2:12 door de engelen aan de herders genoemd. Meteen na Zijn geboorte lag het hemelse Brood al in doeken gewikkeld in de kribbe, cq. broodkist.

Jezus is het levende Brood, het verse voedsel voor de wereld. En toen Zijn werk volbracht was en Hij uit het graf was opgestaan, wat vond Petrus toen in het graf? Hij zag de doeken liggen, waarin Hij gewikkeld was geweest. Joh. 20:6 – *“Simon Petrus dan kwam en volgde hem, en ging in het graf, en zag de doeken liggen.”*

Wat een geweldige waarheden voor ons, Gods kinderen. Wat een geweldige symboliek. Hier zien we de kern van het heilig Avondmaal. Jezus is het levende, ongezuurde Brood. Speciaal voor ons uit de hemel gekomen. Door de Vader gezonden. Hij was Zelf absoluut

zonder zonde, maar Hij werd gebroken en gekruisigd voor onze zonden. En Hij werd begraven. Maar op de derde dag stond Hij als glorieuze Overwinnaar op uit de dood. En de ware kinderen zullen Hem vinden.

De wijn

Aan de Sédermaaltijd zijn nog meer ceremonieën verbonden, onder andere het drinken van vier bekers wijn. Waarom vier bekers? Omdat er geschreven staat in Ex. 6:5-6 – “Derhalve zeg tot de kinderen Israëls: Ik ben de HEERE! en Ik zal ulieden (1e) uitleiden van onder de lasten der Egyptenaren, en Ik zal u (2e) redden uit hun dienstbaarheid, en zal u (3^e) verlossen door een uitgestrekte arm, en door grote gerichten; En Ik zal ulieden tot Mijn volk (4^e) aannemen, en Ik zal u tot een God zijn; en gijlieden zult bekennen, dat Ik de HEERE uw God ben, Die u uitleide van onder de lasten der Egyptenaren.”

God heeft Israël uitgeleid, gered en verlost. Opdat Hij hen als Zijn eigen volk zou kunnen aannemen. Daarom vier bekers!

Met het drinken van de wijn wees Jezus Zelf op Zijn eigen Bloed, dat voor ons werd vergoten aan het kruis. En natuurlijk op onze uitleiding uit de wereld, onze redding van het eeuwige verderf (Joh. 3:16) en onze verlossing van de macht van de zonde. En dat alles opdat wij tot Gods eigen kinderen konden worden aangenomen.

Als wij het heilig Avondmaal vieren, dan mogen wij hierbij stilstaan. De vrijmaking van zonde en wereld was tot onze redding van het verderf, zodat wij God kinderen konden worden. God zocht een volk. Hij zocht een Bruid. En wij mogen tot die Bruid behoren.

De eerste beker wijn wordt gedronken ná de openingsgebeden, maar vóórdat de Séderavond feitelijk een aanvang neemt. Dit is de eerste beker wijn, die in volle vrijheid wordt gedronken. Soms de beker der verlossing genoemd, terwijl anderen juist de derde beker als beker der verlossing betitelen! Maar wél geldt: géén slaaf meer, maar eindelijk vrijgemaakt!

De tweede beker wijn, de Haggadahbeker, wordt gedronken na het vertellen van de Haggadah en het zingen van Ps. 113 en 114. Hierna begint de maaltijd.

Maar in de bijbel is er in het Nieuwe Testament m.b.t. tot de instelling van het heilig Avondmaal bijzondere aandacht voor het drinken van de derde en de vierde beker wijn.

De derde beker wijn wordt gedronken ná de maaltijd en is de zgn. beker der dankzegging. Want God wordt dan bijzonder gedankt voor Zijn Liefde en Zijn overvloedige zegeningen. Met het drinken van de derde beker wees Jezus op Zijn Bloed dat voor onze zonden zou worden vergoten. 1 Cor. 10:16 – “De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?”

Maar met het drinken van deze beker wees Jezus tevens op de komst van het Koninkrijk van God, waarin Hij zal regeren en Koning zal zijn. Dan zal er een einde zijn gekomen aan al het verdriet en aan alle aardse strijd. Dóór Jezus' Kruisoffer tot stand gebracht, prijst God!

Luk. 22:17-18 – “En als Hij een drinkbeker genomen had, en gedankt had, zeide Hij: Neemt dezen, en deelt hem onder ulieden. Want Ik zeg u, dat Ik niet drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het Koninkrijk Gods zal gekomen zijn.”

Lees ook Matth. 26:27-29 en Mark. 14:23-25.

De laatste en vierde beker wordt aan het einde van de avond gedronken onder het zingen van de lofzang, d.w.z. Ps. 115-118. Lees Matth. 26:30 en Mark. 14:26. Maar Jezus verbond deze beker aan het Nieuwe Verbond, dat Hij met Israël en met ons sloot in Zijn Bloed.

Luk. 22:20 – “Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn Bloed, hetwelk voor u vergoten wordt.”

(NB, dit betreft de vierde en niet de derde beker! Luk. 22:17 heeft betrekking op de derde!)
 De vijfde beker wijn tenslotte. Deze wordt niet gedronken, maar staat op de tafel in de verwachting van de komst van de profeet Elia. Daarom staat er symbolisch ook een lege stoel voor hem gereed. Elia zal vlak vóór de Messias in de eindtijd terugkomen om Hem aan te kondigen en hij heeft dan een bijzondere boodschap tot herstel van gebroken gezinnen. Mal. 4:5-6 – “Ziet, Ik zende ulieden den profeet Elia, eer dat die grote en die vreselijke dag des HEEREN komen zal. En hij zal het hart der vaderen tot de kinderen wederbrengen, en het hart der kinderen tot hun vaderen; opdat Ik niet kome, en de aarde met den ban sla.”
 De Heer Jezus heeft Zelf verklaard, dat Johannes de Doper een typebeeld van Elia is (Matth. 11:13-14), maar óók dat de echte Elia nog zal komen (Matth. 17:10-13).

Wij mogen daarom bij het gebruik van het heilig Avondmaal in gedachten nemen, dat Jezus in Zijn eigen Bloed een geheel Nieuw Verbond heeft gesloten, waaraan ook wij mogen deelnemen. Geschreven in het hart en niet in stenen tafelen (Hebr. 8:10). Dat is een Verbond van Genade. Niet meer onderworpen aan de Wet als middel tot ons behoud. En onze Heiland zal terugkomen als de grote Koning en al onze tranen afwissen.

Geliefde broeders en zusters, ware verlossing, ware vrijheid, het Nieuwe Verbond, een geweldige toekomst etc. kunnen enkel ons deel worden, doordat Jezus niet alleen voor ons is gestorven, maar ook uit de dood is opgestaan. Satan, dood en dodenrijk konden Hem niet vasthouden. Jezus' glorieuze Opstanding zien wij terug in het Feest der Eerstelingen, dat de volgende keer aan de orde zal komen.

Moge de Heiland u en mij deze week overvloedig zegenen. Amen.

(wordt vervolgd)

NB, bijbelleraar Willem Ouweneel heeft de kern van het Feest der Ongezuurde Broden in de viering van het heilig Avondmaal als volgt samengevat: *Verwijder al het zuurdesem en wijdt jezelf opnieuw aan Jezus toe. “Ja, Heer, ik wil niet meer in zonde leven.” Doe dit met name ook in de avondmaalviering. De dimensie van dit feest is daarom het nú en het op korte termijn vooruit zien en hernieuwd toewijden aan Jezus.*